

TÜRKİYE İLE VİZE SERBESTLİĞİNE İLİŞKİN YOL HARİTASI BİRİNCİ DEĞERLENDİRME RAPORU ANALİZİ

Melih Özsöz, İKV Genel Sekreter Yardımcısı ve Araştırma Müdürü

Avrupa Komisyonu, Türkiye ile vize serbestliğine ilişkin yol haritasının Birinci Değerlenme Raporu'nu 20 Ekim 2014 tarihinde kamuoyuna açıkladı. Böylece 16 Aralık 2013 tarihinde Türkiye ile AB arasında imzalanan Geri Kabul Anlaşması sonrasında resmiyet kazanan Türk vatandaşları için vize serbestliği diyalogunda ilk dönemeç alınmış oldu.

Komisyon'un Avrupa Parlamentosu ve AB Konseyi'ne tavsiye niteliği taşıyan ve 40 sayfadan oluşan Birinci Değerlendirme Raporu, 'Belge Güvenliği', 'Göç Yönetimi', 'Kamu Düzeni ve Güvenliği', 'Temel Haklar' ile 'Geri Kabul' başlıklarını taşıyan 5 ayrı bloktan oluşuyor. Söz konusu bloklarda yer verilen 72 ayrı kriterde, Aralık 2013 tarihinde başlatılan diyalog sürecinden bugüne, Türkiye tarafından söz konusu teknik kriterlerin karşılanması yönünde atılan adımlar değerlendirilirken, kriterlere uyumun artırılmasına yönelik, hedef odaklı politika önerilerinde bulunuluyor.

TÜRKİYE İLE VİZE SERBESTLİĞİNE İLİŞKİN YOL HARİTASI BİRİNCİ DEĞERLENDİRME RAPORU'NDA NELER VAR?

1- ARKA PLAN: GERİ KABUL ve YOL HARİTASI

10 yıla yakın süren müzakerelerin ardından Şubat 2011 tarihinde müzakereleri tamamlanan ve taraflarca paraflanan **Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması**, 16 Aralık 2013 tarihinde imzalandı. Anlaşma, Mart 2014 tarihinde Avrupa Parlamentosu, Haziran 2014 tarihinde ise TBMM tarafından onaylandı.

Anlaşmanın imzalanması ile birlikte Türk vatandaşlarına yönelik vize serbestliğine yönelik yol haritası resmîyet kazanırken, Avrupa Komisyonu Türkiye'nin yol haritasında belirtilen kriterlere uyum düzeyine ilişkin **ilk değerlendirme raporunu** 20 Ekim 2014 tarihinde açıkladı.

2- 5 BLOK-72 KRİTER

Komisyon'un Avrupa Parlamentosu ve AB Konseyi'ne tavsiye niteliği taşıyan ve **40 sayfadan** oluşan Birinci Değerlendirme Raporu, '**Belge Güvenliği**', '**Göç Yönetimi**', '**Kamu Düzeni ve Güvenliği**', '**Temel Haklar**' ile '**Geri Kabul**' başlıklarını taşıyan **5 ayrı bloktan** oluşuyor.

Söz konusu bloklarda yer verilen **72 kriterde**, Aralık 2013 tarihinde başlatılan diyalog sürecinden bugüne, Türkiye tarafından söz konusu teknik kriterlerin karşılanması yönünde atılan adımlar değerlendirilirken, kriterlere uyumun artırılmasına yönelik, **hedef odaklı politika önerilerinde** bulunuluyor.

3- SOMUT DEĞERLENDİRME

Avrupa Komisyonu, Türkiye ile vize serbestliğine yönelik yol haritasının Birinci Değerlenme Raporu'nda, kriterlerin Türkiye tarafından karşılanma seviyesini **somut bir şekilde** ortaya koyuyor. Bu çerçevede her kriter aşağıda yer alan ifadelerden bir tanesi ile değerlendirilmiştir.

<i>"Kriter karşılanmıştır"</i>	<i>"Requirement fulfilled"</i>	4
<i>"Kriter neredeyse karşılanmıştır"</i>	<i>"Almost fulfilled"</i>	3
<i>"Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir"</i>	<i>"Fulfilled partially, but with good prospects for further progress"</i>	2
<i>"Kriterin bir bölümü karşılanmıştır"</i>	<i>"Only partially fulfilled"</i>	1
<i>"Kriter karşılanmamıştır"</i>	<i>"Requirement not fulfilled"</i>	0

4- 72 KRİTERDEN 62'SİNDE İLERLEME MEVCUT

5 blokta yer alan 72 kriter genel itibariyle değerlendirildiğinde, Türkiye'nin **22 kriteri karşılamış veya karşılamaya yakın olduğu; 40 kriterin bir bölümünün karşılandığı; 10 kriterin ise karşılanmadığı** görülmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında, **72 kriterden 62'sinde Türkiye yol haritası kriterleri ile belli seviyelerde uyumu yakalamıştır.**

KRİTER DEĞERLENDİRMESİ	KRİTER SAYISI
"Kriter karşılanmıştır"	13
"Kriter neredeyse karşılanmıştır"	9
"Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir"	23
"Kriterin bir bölümü karşılanmıştır"	17
"Kriter karşılanmamıştır"	10

5- 2 BLOKTA İYİ; 3 BLOKTA ORTA DÜZEY UYUM

Bloklar itibariyle bakıldığında ise, Türkiye'nin yol haritasını oluşturan '**Belge Güvenliği**' ve '**Temel Haklar**' bloklarında ilgili kriterleri "**neredeyse karşıladığı**"; '**Göç Yönetimi**' ile '**Kamu Düzeni ve Güvenliği**' bloklarında ilgili kriterlerin "**bir bölümünün karşılandığı; ancak sağlanan ilerlemenin ilerisi için ümit vaat ettiği**" görülmektedir. Birinci değerlendirme raporunda Türkiye'nin en düşük notu aldığı blok ise, '**Geri Kabul**' başlığını taşıyan 5'inci Bloktur. Bu çerçeveden bakıldığında **Türkiye'de mevcut uyum 2 blokta iyi düzeyde; 3 blokta ise orta düzeydedir.**

BLOKLAR	KRİTER SAYISI	0	1	2	3	4
BLOK 1: BELGE GÜVENLİĞİ	7	-	1	1	2	3
BLOK 2: GÖÇ YÖNETİMİ	28	2	5	16	3	2
BLOK 3: KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİĞİ	21	3	7	6	3	2
BLOK 4: TEMEL HAKLAR	9	-	3	-	1	5
BLOK 5: GERİ KABUL	7	5	1	-	-	1
TOPLAM	72	10	17	23	9	13

6- “MEVCUT PASAPORTLAR AB STANDARTLARI İLE UYUMLU DEĞİL”

Yol haritasının ‘Belge Güvenliği’ başlıklı 1’inci Bloğunda, en dikkat çekici olan değerlendirme, **Türk vatandaşları tarafından kullanılan pasaportların AB standartları ile uyumlu olmadığı** yönünde. Komisyon değerlendirmesinde Türkiye’ye “2252/2004 sayılı Konsey Tüzüğü ile uyumlu; parmak izi ve dijital fotoğraf gibi biyometrik verileri içeren ve yüksek güvenlik düzeyine sahip pasaportların kullanılması” tavsiyesinde bulunuyor.

7- “AB ÜYE ÜLKE VATANDAŞLARINA VİZE UYGULAMALARINDA AYRIMCILIĞA SON VERİLMELİ”

Yol haritasının ‘Göç Yönetimi’ başlıklı 2’nci Bloğunda ise, 3 değerlendirme özellikle dikkat çekiyor. Bu kapsamda, Komisyon:

- **Sayısı 1,5 milyona yaklaşan Suriyeli ve Iraklı sığınmacıya, Türkiye tarafından uluslararası korumanın** sağlandığının altını çizerken, bu uluslararası göçün nedenleri arasında, ‘terk edilen ülkelerdeki olumsuz koşullardan kaçan mültecilerin ülkelerine geri gönderilmesini’ ifade eden **itici faktörlerin** (*push-back factors*) bulunmadığını ifade ediyor.
- Sınır kapıları hariç diğer sınır çizgilerini ifade eden **yeşil sınırların** korunması ve yönetiminin, kademeli olarak **profesyonel sınır güvenlik birimlerine** aktarılmasını tavsiye ediyor.
- AB üye ülke vatandaşlarına yönelik Türkiye tarafından uygulanan vize uygulamasına son verilmesini; bu çerçevede **başta GKRY olmak üzere, kimi AB üye ülke vatandaşlarına yönelik ayrımcı uygulamaların kaldırılması talep ediyor**. Bu çerçevede Komisyon, E-vize kapsamında resmi internet sitesinde ‘GKRY’ olarak kullanılan ifadenin ‘Kıbrıs Cumhuriyeti’ olarak değiştirilmesini talep ediyor.

8- “KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA ÖNEM VERİLMELİ”

Yol haritasının ‘Kamu Düzeni ve Güvenliği’ başlıklı 3’üncü Bloğunda, Komisyon, özellikle Türkiye’nin **kişisel verilerin korunması** alanındaki kriterleri karşılamakta yetersiz kaldığına dikkat çekiyor. Bu çerçevede Komisyon, Türkiye’nin, 1981 tarihli Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulma Sürecinde Bireylerin Korunmasına İlişkin 108 sayılı Sözleşme ve 181 Numaralı Ek Protokol’ü onaylaması ve uygulaması tavsiyesinde bulunurken; Türkiye’de kişisel verilerin korunması alanındaki ulusal mevzuatın AB müktesebatını karşılayacak şekilde kabul edilerek, uygulanması önerisinde bulunuyor.

9- “ROMAN KÖKENLİ VATANDAŞLARIN DURUMU DÜZELTİLMELİ; AIHS’NİN 4’ÜNCÜ VE 7’NCİ PROTOKOLLERİ ONAYLANMALI”

Yol haritasının ‘Temel Haklar’ başlıklı 4’üncü Bloğunda en dikkat çekici değerlendirme ise, Türkiye’de bulunan **Roman kökenli vatandaşlara** yönelik değerlendirme. Komisyon raporda, Türkiye’de bulunan Roman kökenli vatandaşların durumunun iyileştirilmesine yönelik bir strateji ve ulusal eylem planının kabul edilmesi ve uygulanması tavsiyesinde bulunurken; **her türlü ayrımcılıkla mücadele** edilmesine ilişkin yasal düzenlemelerin, AB

müktesebatını karşılayacak şekilde kabul edilerek, uygulanması önerisinde bulunuyor. Komisyon aynı blokta ayrıca, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 4 ve 7 Numaralı Protokollerinin onaylanması** ve uygulanmasını da talep ediyor.

10- **"SÖZLEŞMELER VE PROTOKOLLER ONAYLANMALI VE UYGULANMALI"**

Birinci Değerlendirme Raporu kapsamında Komisyon, farklı bloklar ve kriterler altında bazı **uluslararası anlaşma ve sözleşmeler ile ilgili protokollerinin, Türkiye tarafından onaylanmasını ve uygulamaya alınması** tavsiyesinde bulunuyor. Bu çerçevede Komisyon:

- Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konması ve Müsaderesi ile Terörün Finansmanı Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi,
- Sanal Suçlara ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi,
- Suçluların İadesine ilişkin Avrupa Sözleşmesi,
- Hükümlülerin Nakline ilişkin Avrupa Sözleşmesi,
- Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardıma ilişkin Avrupa Sözleşmesi,
- 1996 ve 2007 tarihli Lahey Sözleşmeleri ve
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 4 ve 7 Numaralı Protokollerini işaret ediyor.
- Ayrıca Komisyon Türkiye'den **Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi'ne koyduğu coğrafi sınırlamaları** da kaldırma tavsiyesinde bulunuyor.

11- **"GKRY'YE ve GÜNEY KIBRIS VATANDAŞLARINA AYRIMCI MUAMELE SONA ERDİRİLMELİ"**

Birinci Değerlendirme Raporu kapsamında Komisyon, farklı bloklar ve kriterler altında, özellikle **GKRY'ye ve Güney Kıbrıs vatandaşlarına yönelik ayrımcı muamelenin sona erdirilmesi** çağrısında bulunuyor. Bu çerçevede Komisyon:

- Türkiye tarafından uygulanan e-Vize kapsamında GKRY vatandaşlarına yönelik ayrımcılığın sona erdirilmesini (Kriter 22);
- E-vize kapsamında resmi internet sitesinde GKRY olarak kullanılan ifadenin 'Kıbrıs Cumhuriyeti' olarak değiştirilmesini (Kriter 22);
- Yargıyı ilgilendiren konularda tüm AB üye ülke birimleri ile adli işbirliğinin sağlanması kapsamında 'Kıbrıs Cumhuriyeti' yetkilileri ile de işbirliğinin sağlanmasını (Kriter 47);
- İkili ve çok taraflı operasyonel işbirliği anlaşmalarının etkin uygulanması kapsamında 'Kıbrıs Cumhuriyeti' yetkilileri ile de işbirliğinin sağlanmasını (Kriter 49) tavsiye etmektedir.

12- **İSTATİSTİKLER, OLUMLU BİR TABLO ÇİZİYOR**

Vize yol haritasında belirtilen kriterlere ek olarak Avrupa Komisyonu, **göç ve vizeye ilişkin yayımladığı güncel istatistiklerle, Türkiye'deki mevcut durumu ortaya koyuyor**. Bu çerçevede neredeyse tüm temel istatistiki göstergelerde Türkiye'nin **olumlu bir tablo** çizdiği ortaya çıkıyor.

Bu çerçevede **olumlu eğiliminin** görüldüğü göstergeler:

- Türkiye'den yapılan Schengen vize başvurularında ret oranı;
- Schengen Alanı'na girişlerine izin verilmeyen Türk vatandaşlarının sayısı;
- AB üye ülkelerine yasadışı yollarla giriş yapan Türk vatandaşlarının sayısı;
- AB üye ülkelere yasadışı yollarla ikamet eden Türk vatandaşlarının sayısı;
- Türkiye'den AB üye ülkelere yapılan sığınma başvuruları sayısı;
- Üye ülkeler tarafından, geri kabul kapsamında Türkiye'ye iade edilen sığınmacı sayısı;
- Yunanistan tarafından, geri kabul kapsamında Türkiye'ye iade talebinde bulunan yasadışı göçmen sayısı;
- Türkiye üzerinden AB üye ülkelere giriş yapan yasadışı göçmen sayısı;
- Türkiye üzerinden AB üye ülkelere giriş yaparken sahte seyahat belgeleri ile yakalanan yasadışı göçmen sayısı.

Söz konusu istatistiki veriler kapsamında:

- Geri kabul kapsamında Yunanistan tarafından Türkiye'ye iade edilmesi talep edilen yasadışı göçmenlerin **Türkiye tarafından ret oranının halen yüksek seviyelerde** olduğu ifade edilmektedir.

13- **2013 YILINDA TÜRKİYE'DEN YAPILAN 780.000'DEN FAZLA C TİPİ SCHENGEN BAŞVURUSUNDA RET ORANI YÜZDE 4,7**

Komisyonun Birinci Değerlendirme Raporu kapsamında verilen güncel istatistiki veriler arasında en dikkat çekici olanı Türkiye'den yapılan C Tipi Schengen vize başvurularındaki artış. Rapora göre 2013 yılında Türkiye'den yapılan C Tipi Schengen vize başvurusu sayısı 780.846. Rapora göre, **2009 yılında yapılan başvurular ile kıyaslandığında bu rakam yüzde 61'lik bir artışa denk geliyor**. Söz konusu vize başvurularında ret oranı ise yüzde 4,7. 2010 yılında bu oran yüzde 6,73'tü.

TÜRKİYE İLE VİZE SERBESTLİĞİNE İLİŞKİN YOL HARİTASI
BİRİNCİ DEĞERLENDİRME RAPORU'NUN
AYRINTILI ANALİZİ

BİRİNCİ BLOK: BELGE GÜVENLİĞİ

*Türkiye, genel olarak bu blok kapsamında yer alan kriterlere (7 kriter) **ileri düzeyde uyum** sağlamış olup; blok kapsamında yerine getirilmesi gereken kriterler için teknik kapasiteye sahiptir.*

	DURUM	YAPILMASI GEREKEN
Kriter 1	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	(*) 2252/2004 sayılı Konsey Tüzüğü uyarınca daha yüksek güvenlik düzeyine sahip pasaportların (içerisinde parmak izi veya dijital fotoğraf gibi biyometrik verilerin bulunduğu) kullanıma sunulması.
Kriter 2	<i>Kriter neredeyse karşılanmıştır.</i>	(*) Kullanımdan kaldırılan pasaportların polis tarafından imha edilmesi konusunda ilerleme sağlanması. (*) Boş pasaportların depolanması konusunda ilerleme sağlanması.
Kriter 3	<i>Kriter karşılanmıştır.</i>	
Kriter 4	<i>Kriter karşılanmıştır.</i>	
Kriter 5	<i>Kriter neredeyse karşılanmıştır.</i>	(*) Kimlik kartlarının güvenlik düzeyinin artırılması. (*) Kimlik kartları için geçerlilik süresinin belirlenmesi.
Kriter 6	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır.</i>	(*) Sahte seyahat belgeleri örneklerinin yetkili birimler tarafından zamanında ve koordineli bir şekilde AB üye ülkeleri ile paylaşılması.
Kriter 7	<i>Kriter karşılanmıştır.</i>	(*) Türkiye ve AB üye ülke emniyet mensupları arasında karşılıklı bilgi paylaşımı ve operasyonel işbirliğinin artırılması.

İKİNCİ BLOK: GÖÇ YÖNETİMİ

*Türkiye, genel olarak bu blok kapsamında yer alan kriterlere (28 kriter) **erken düzey uyum** sağlamış olup; blok kapsamında yerine getirilmesi gereken kriterler için gerekli yasal mevzuata sahiptir. Söz konusu bloğa ilişkin olarak yasal mevzuatın uygulanması önem arz etmektedir.*

	DURUM	YAPILMASI GEREKEN
Kriter 8	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	<p>(*) Başta yasadışı yollarla geçişin yoğun olduğu sınırlar olmak üzere, tüm Türkiye sınırlarında düzgün risk analizlerinin yapılması.</p> <p>(*) Sınır kontrollerinden sorumlu birimlerin, insan kaçakçıları ile mücadelede daha esnek takip yöntemlerini kullanması.</p> <p>(*)Emniyet birimleri ve gümrük hizmetleri arasında operasyonel işbirliğinin geliştirilmesi.</p> <p>(*) Sınıra yakın alanlar ile sahil bölgelerinde Jandarma birimlerinin yetkinliğinin artırılması.</p> <p>(*) Sahte seyahat belgelerinin tespitine ilişkin olarak, tahkikatların yürütülmesi ve suç şebekeleri ile mücadele edilmesi.</p> <p>(*) Havalimanlarındaki uluslararası transit bölgelerde sistematik pasaport kontrollerinin yapılması.</p> <p>(*) Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO) standartlarına uymayan kimlik taşıyan, ancak Türkiye sınırını geçmeye haiz kişi gruplarının belirlenmesi.</p>
Kriter 9	<i>Kriter karşılanmamıştır.</i>	<p>(*) Entegre Sınır Yönetimi Stratejisi'nin uygulanmasına dönük Ulusal Eylem Planı'nın bir an önce uygulanması.</p> <p>(*) Mevcut düzende, sınırların kontrolünden sorumlu farklı birimler arasında işbirliğinin</p>

		<p>geliştirilmesi.</p> <p>(*) Sınır yönetiminden sorumlu mevcut birimler ile Jandarma arasında işbirliğinin geliştirilmesi.</p>
Kriter 10	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	<p>(*) Zorunlu askerlik kapsamında silah altına alınan er ve erbaşların, “yeşil sınırların” kontrolünde yedek ve takviye olarak kullanılması.</p> <p>(*) “Yeşil sınırların” kontrolünden sorumlu birimlere, zorunlu askerlik dışında sınır yönetimi kapsamında eğitim verilmesi.</p> <p>(*) Sınır yönetiminden sorumlu birim personelinin görev yeri değişiklikleri ve rotasyonunun, sınır tugayı ile sınırlandırılması.</p> <p>(*) Sahil güvenliğinin artırılması amacıyla entegre sahil radar sistemlerinin geliştirilmesi.</p>
Kriter 11	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır.</i>	<p>(*) Entegre sınır yönetiminin yapılabilmesi amacıyla, sınır güvenliğinden sorumlu birimler ile yasa uygulayıcıları arasında işbirliğinin geliştirilmesi.</p>
Kriter 12	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	<p>(*) Sınır yönetiminden sorumlu kişilerin yolsuzluğa ilişkin karşılaştıkları farklı durumlar için etik kodu versiyonlarının oluşturulması.</p> <p>(*) İlgili personele, yolsuzlukla mücadele ve etik konularında bilinç düzeyinin artırılması yönünde eğitimlerin verilmesi.</p> <p>(*) Takip mekanizmalarının oluşturulması.</p>
Kriter 13	<i>Kriter karşılanmıştır.</i>	<p>(*) Türkiye ile FRONTEX arasında imzalanan Mutabakat Zaptı kapsamında, FRONTEX ile işbirliğinin geliştirilmesi.</p>
Kriter 14	<i>Kriter karşılanmıştır.</i>	
Kriter 15	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır.</i>	<p>(*) Türkiye’de sınır yönetiminden sorumlu birimler ile Yunanistan ve Bulgaristan’daki sorumlu birimler arasında düzenli işbirliğinin sağlanması.</p> <p>(*) Ege Denizi’nde yasadışı göçle mücadele</p>

		<p>kapsamında Yunan sınır denetim birimleri ile işbirliğinin artırılması.</p> <p>(*) Türkiye ve AB üye ülke emniyet mensupları arasında karşılıklı bilgi paylaşımı ve operasyonel işbirliğinin artırılması.</p>
Kriter 16	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	<p>(*) Türk sınır ve konsolosluk personelinin, Schengen ve OECD ülkeleri vatandaşlarına ait pasaport ve vizeleri konusunda eğitilmesi.</p> <p>(*) Sınır yönetiminden sorumlu yasa uygulayıcılarının yasadışı göçle mücadele kapasitesinin artırılması kapsamında, mevcut veri tabanına erişiminin sağlanması.</p>
Kriter 17	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	<p>(*) Sınırdaki vize uygulamasının kaldırılmasına yönelik ilgili yasanın bir an önce uygulamaya geçirilmesi.</p>
Kriter 18	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	<p>(*) Damga vize uygulamasının sona erdirilerek, daha güvenli vize etiketlerine geçiş sağlanması.</p>
Kriter 19	<i>Kriter neredeyse karşılanmıştır.</i>	<p>(*) Havalimanı transit vize uygulamasının bir an önce hayata geçirilmesi.</p>
Kriter 20	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	<p>(*) Özellikle yasadışı göç potansiyeli taşıyan üçüncü ülke vatandaşları için sınırdaki vize uygulamasının bir an önce kaldırılması.</p> <p>(*) E-vize sisteminin uygulanmasında daha seçi olunması ve daha katı kurulların benimsenmesi.</p> <p>(*) E-vize'ye tabi olan veya vizeye tabi olmayan üçüncü ülke vatandaşlarının Türkiye'ye girişlerinin daha yakından takip edilmesi.</p> <p>(*) Kimi ülke vatandaşlarının yasadışı yollarla Türkiye'ye giriş teşebbüslerinin takip edilmesi ve o ülkeye ilişkin yeni ilkelerin belirlenmesi.</p> <p>(*) Türkiye'ye girişlerde uygulanan vize prosedürlerine ilişkin verilerin AB kurumları, ilgili kurumlar ve üye ülkeler ile düzenli olarak paylaşılması.</p>

Kriter 21	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır.</i>	<p>(*)Türkiye sınırlarına girişte uygulanan vize sisteminin Schengen Vize Sistemi ile uyumlu bir şekilde oluşturulması, ilgili birimler arasında işbirliğinin artırılması ve ilgili personelin eğitilmesi.</p> <p>(*) Türkiye'ye girişlerde uygulanan vize prosedürlerine ilişkin verilerin AB kurumları, ilgili kurumlar ve üye ülkeler ile düzenli olarak paylaşılması.</p>
Kriter 22	<i>Kriter karşılanmamıştır.</i>	<p>(*) Türkiye'ye girişte, AB üye ülke vatandaşlarına uygulanan farklı vize prosedürlerinin ve kimi üye ülke vatandaşlarının karşılaştığı ayrımcılığın giderilmesi.</p>
Kriter 23	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	<p>(*) Taşıyıcı firma yükümlülükleri kapsamında, Türkiye'nin kurallara uymayan taşıyıcı firmalara yönelik daha katı cezai önlemleri alması.</p>
Kriter 24	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	<p>(*) Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun uygulanmasına yönelik ikincil mevzuatın yürürlüğe girmesi, etkili şekilde tüm ülkede uygulanması.</p> <p>(*) Uluslararası koruma statüsünün belirlenmesi ve uluslararası koruma statüsünün verilmesi konularında ikincil mevzuatın tam ve etkili şekilde uygulanması.</p>
Kriter 25	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	<p>(*) Uluslararası koruma statüsünün belirlenmesi ve uluslararası koruma statüsünün verilmesi konularında entegre ve güvenilir bilgi sisteminin oluşturulması.</p> <p>(*) Söz konusu alanda kapsamlı ve uyumlu istatistiki verilerin toplanması.</p>
Kriter 26	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	<p>(*) Mevcut durumda, Suriye dışından gelen mülteciler için yeterli kabul merkezlerinin oluşturulması ve bu merkezlerdeki standartların ilgili tüzüklere uyumlu olmasının sağlanması.</p> <p>(*) Uluslararası koruma statüsüne ilişkin olabilecek ayrımcı muameleyle mücadele edilmesi.</p>
Kriter 27	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak</i>	<p>(*) Farklı statülere sahip sığınmacıların kimlik kartlarına ve işgücü piyasasına erişimlerinin</p>

	<i>sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	sağlanması. (* Farklı statülere sahip sığınmacıların sahip oldukları çeşitli haklara erişimine ilişkin politikalar üretilmesi. (* Farklı statülere sahip sığınmacıların hizmetlere erişimi konusunda kapsamlı istatistiki verinin toplanması.
Kriter 28	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	(* Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun uygulanmasına yönelik ikincil mevzuatın yürürlüğe girmesi, etkili şekilde tüm ülkede uygulanması.
Kriter 29	<i>Kriterin bir bölümü sağlanmıştır.</i>	(* Başbakanlık Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne gerekli kaynakların aktarılması suretiyle, kurumun yasadışı göçe ilişkin istatistiki veri toplaması ve analizi kapasitesinin geliştirilmesi. (* FRONTEX ile işbirliğinin geliştirilmesi.
Kriter 30	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	(* Son dönemde kabul edilen ilgili yasaların uygulamalarının kuvvetlendirilmesi; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın yasadışı göçmenlerin işgücü piyasasına katılımına ilişkin takip ve mücadele kapasitesinin geliştirilmesi. (* İnsan kaçakçılığıyla mücadele kapsamında, yasa uygulayıcı birimlerin kapasitesinin artırılması.
Kriter 31	<i>Kriterin bir bölümü sağlanmıştır.</i>	(* Türkiye'nin diğer üçüncü ülkeler ile imzaladığı geri kabul anlaşmalarının yürürlüğe girmesi. (* Sınır komşusu ülkeler ile imzalanan sınır işbirliği anlaşmalarında bulunan geri kabul kurallarının uygulanması. (* Yasadışı göç potansiyeli taşıyan kimi ülkeler ile geri kabul müzakerelerinin başlatılması ve sonuçlandırılması.
Kriter 32	<i>Kriter neredeyse karşılanmıştır.</i>	(* Başbakanlık Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün yapılanmasının tamamlanması. (* Kuruma görevlerini yerine getirmesi için gerekli kaynakların aktarılması.

Kriter 33	<i>Kriter neredeyse karşılanmıştır.</i>	(*) İlgili kurumların yasadışı düzensiz göç haritalarını çıkartabilmeleri için gerekli kapasitenin sağlanması.
Kriter 34	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	(*) Yasadışı göçmenlerin gönüllü geri dönüşlerine ilişkin mevcut yasal düzenlemelerin uygulamasının takip edilmesi. (*) Yasadışı göçmenlerin gönüllü geri dönüşlerine ilişkin istatistiki verilerin toplanması.
Kriter 35	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	(*) Gerekli kabul merkezlerinin oluşturulması ve bunların altyapısının yeterli düzeyde sağlanması. (*) Söz konusu kişilerin yasal yardıma erişiminin etkin şekilde sağlanması.

ÜÇÜNCÜ BLOK: KAMU DÜZENİ VE GÜVENLİK

*Türkiye, genel olarak bu blok kapsamında yer alan kriterlere (21 kriter) **erken düzey uyum** sağlamış olup; blok kapsamında yerine getirilmesi gereken kriterlere uyum karışık bir tablo sergilemektedir. Yasa uygulayıcı birimler yeterli kapasiteye sahipken, birimlerin çeşitli alanlardaki suç örgütleriyle mücadelede yetersiz kaldığı ifade edilmektedir. Bu blok kapsamında güvenlik ve adli birimler arasında işbirliği konusunda ilerleme kaydedildiği ifade edilirken, söz konusu birimlerin uluslararası örgüt ve birimler ile işbirliğinin yetersiz olduğuna dikkat çekilmektedir.*

	DURUM	YAPILMASI GEREKEN
Kriter 36	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır.</i>	(* Örgütlü suçlar, terörün finansmanı ve yolsuzlukla mücadele alanlarında mevcut ulusal eylem planına ilişkin bilgilerin paylaşılması. (* Avrupa Komisyonu ile Türkiye’de faaliyet gösteren örgütlü suç şebekelerine ilişkin verilerin paylaşılması.
Kriter 37	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır.</i>	(* Avrupa Konseyi İnsan Ticareti ile Mücadele Sözleşmesi’nin onaylanması. (* İnsan ticareti ile mücadele alanındaki AB müktesebatı ve söz konusu Sözleşme’ye uyumlu yasal mevzuatın oluşturulması.
Kriter 38	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır.</i>	(* İnsan ticaretine maruz kalmış kişiler için daha fazla sayıda sığınma evinin kurulması. (* İnsan ticaretine maruz kalmış kişilerin sosyal ve profesyonel gelişimlerini sağlamaları ve topluma yeniden entegre olmalarına katkıda bulunmak amacıyla çeşitli programların geliştirilmesi. (* Konuyla ilgili personele yeterli eğitimlerin verilmesi.
Kriter 39	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	(* Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konması ve Müsaderesi ile Terörün Finansmanı Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nin (CETS 198) onaylanması ve yürürlüğe girmesi.

		<p>(*) Söz konusu Sözleşme'nin uygulanmasına yönelik ulusal mevzuatın düzeltilmesi.</p> <p>(*) Suç gelirlerinin aklanmasına ilişkin merkezi bir veri toplama sisteminin oluşturulması.</p> <p>(*) Mali Eylem Görev Gücü tavsiyelerinin uygulanması.</p>
Kriter 40	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	<p>(*) Sanal Suçlara ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin uygulanması ve ulusal mevzuatın söz konusu Sözleşmeye uyumlu hale getirilmesi (özellikle 9'uncu, 16'ncı, 17'nci ve 18'inci Maddeler çerçevesinde).</p>
Kriter 41	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	<p>(*) Uyuşturucu maddeye ve uyuşturucu madde bağımlılığına ilişkin ulusal eylem planına ilişkin Komisyon yetkililerine detaylı bilgi verilmesi.</p> <p>(*) EMCDDA ile işbirliğinin daha fazla ilerletilmesi.</p>
Kriter 42	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır.</i>	<p>(*) Yolsuzlukla mücadele kapsamında GRECO tavsiyelerinin dikkate alınması.</p> <p>(*) Yolsuzlukla mücadele eylem planının etkin bir şekilde uygulanması.</p> <p>(*) Söz konusu alana ilişkin detaylı ve kapsamlı bilginin Avrupa Komisyonu yetkilileri ile düzenli olarak paylaşılması.</p>
Kriter 43	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	<p>(*) Türkiye'nin Suçluların İadesine ilişkin Avrupa Sözleşmesi; Hükümlülerin Nakline ilişkin Avrupa Sözleşmesi ve Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardıma ilişkin Avrupa Sözleşmesi'ni ve ilgili Protokolleri imzalaması, onaylaması ve yürürlüğe koyması.</p>
Kriter 44	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	<p>(*) Adli ve cezai işlerde AB üye ülke ilgili birimleri ile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik kapsamlı yasal düzenlemelerin oluşturulması.</p> <p>(*) Adli yardım taleplerine, ilgili birimlerin daha hızlı cevap verebilmesi için gerekli teknik ve yasal altyapının sağlanması; ilgili birimlere gerekli eğitimlerin verilmesi.</p>

Kriter 45	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır.</i>	(*) Veri güvenliğine ilişkin yasal düzenlemelerin AB müktesebatı uyarınca hazırlanıp, onaylanarak yürürlüğe girmesi. (*) Eurojust ile işbirliğinin geliştirilmesi ve muhtemel işbirliği alanlarının belirlenmesi.
Kriter 46	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır.</i>	(*) Türkiye'nin 1996 ve 2007 Lahey Sözleşmelerine katılması.
Kriter 47	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır.</i>	(*) Adli ve cezai işlerde AB üye ülke ilgili birimleri ile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik kapsamlı yasal düzenlemelerin oluşturulması. (*) Türk ceza sistemi reformuna, AB müktesebatı ve Avrupa standartlarına uyumlu şekilde devam edilmesi; özellikle yargının bağımsızlığının teminat altına alınması. (*) Yargıyı ilgilendiren işlerde, tüm AB üye ülke birimleri ile adli işbirliğinin sağlanması; bu çerçevede, kimi AB üye ülkelerine uygulanan ayrımcılığın sona erdirilmesi.
Kriter 48	<i>Kriter neredeyse karşılanmıştır.</i>	(*) Yasa uygulayıcıları arasında işbirliğinin geliştirilmesi.
Kriter 49	<i>Kriter neredeyse karşılanmıştır.</i>	(*) İkili ve çok taraflı operasyonel işbirliği anlaşmalarının etkin şekilde uygulanması; kimi AB üye ülkelere uygulanan ayrımcılığın sona erdirilmesi.
Kriter 50	<i>Kriter karşılanmıştır.</i>	
Kriter 51	<i>Kriter karşılanmıştır.</i>	
Kriter 52	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır; ancak sağlanan ilerleme ilerisi için ümit vaat etmektedir.</i>	(*) MASAK'ın kapasitesinin artırılmasına yönelik çabalara devam edilmesi. (*) Kara para aklamaya ilişkin kapsamlı ve düzenli istatistiki verilerin toplanması.
Kriter 53	<i>Kriter neredeyse karşılanmıştır.</i>	
Kriter 54	<i>Kriter karşılanmamıştır.</i>	(*) Kişisel verileri korunmasına ilişkin ulusal mevzuatın AB müktesebatına uyumlu şekilde çıkartılması ve uygulanması. (*) Bu alanda Europol ile düzenli işbirliğinin

		sağlanması.
Kriter 55	<i>Kriter karşılanmamıştır.</i>	(*) Kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevcut Avrupa Konseyi Sözleşmeleri ve ilgili Protokollerinin onaylanması ve uygulanması.
Kriter 56	<i>Kriter karşılanmamıştır.</i>	(*) Kişisel verilerin korunmasına ilişkin ulusal mevzuatın AB müktesebatına uyumlu şekilde çıkartılması ve uygulanması.

DÖRDÜNCÜ BLOK: TEMEL HAKLAR

*Türkiye, genel olarak bu blok kapsamında yer alan kriterlere (9 kriter) **ileri düzeyde uyum** sağlamış olup; blok kapsamında yerine getirilmesi gereken kriterler için teknik kapasiteye sahiptir.*

	DURUM	YAPILMASI GEREKEN
Kriter 57	<i>Kriter karşılanmıştır.</i>	
Kriter 58	<i>Kriter karşılanmıştır.</i>	
Kriter 59	<i>Kriter karşılanmıştır.</i>	
Kriter 60	<i>Kriter karşılanmıştır.</i>	
Kriter 61	<i>Kriter neredeyse karşılanmıştır.</i>	(*) Türkiye’de bulunan uluslararası koruma statüsüne sahip kişiler ile tüm başvuranların yeterli kimlik belgelerine erişimi sağlanmalıdır.
Kriter 62	<i>Kriter karşılanmıştır.</i>	
Kriter 63	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır.</i>	(*) Türkiye’de bulunan Roman kökenli vatandaşların durumunun iyileştirilmesine yönelik strateji ve ulusal eylem planının kabul edilmesi ve uygulanması. (*) Söz konusu strateji ve eylem planının uygulanmasına yönelik ilgili kamu kurumlarının oluşturulması ve gerekli kapasitenin sağlanması. (*) Roman kökenli vatandaşların topluma entegrasyonuna ilişkin sağlıklı istatistiki verinin toplanması. (*) Başta barınma olmak üzere, Roman kökenli vatandaşların sosyal haklardan tam olarak yararlanmasının sağlanması. (*) Ayrımcılıkla mücadeleye ilişkin, AB müktesebatına uyumlu yasal mevzuatların kabul edilmesi.

Kriter 64	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır.</i>	(*) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 4 ve 7 Numaralı Protokollerinin onaylanması ve uygulanması.
Kriter 65	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır.</i>	(*) AİHM İhlallerinin Önlenmesine ilişkin Ulusal Eylem Planı'nın uygulanmasına devam edilmesi. (*). Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruların teşvik edilmesi; Kamu Denetçiliği Kurumu ve Ulusal İnsan Hakları Kurumunun güçlendirilmesi. (*). Terörle Mücadele Yasası'nın AB standartlarında revizyonuna devam edilmesi ve bu süreçte, ilgili sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapılması.

BEŞİNCİ BLOK: GERİ KABUL

Türkiye'nin genel olarak bu blok kapsamında yer alan kriterlere (7 kriter) orta düzeyde uyum sağlamış olduğu ve blok kapsamında yerine getirilmesi gereken kriterler için kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulduğu ifade ediliyor. Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması'nın imzalanması ve onaylanması olumlu gelişmeler olarak nitelendirilirken, Komisyon, söz konusu anlaşmanın uygulanmasına yönelik herhangi bir adımın atılmadığını ifade ediyor.

	DURUM	YAPILMASI GEREKEN
Kriter 66	<i>Kriter karşılanmamıştır.</i>	(*) Türkiye'nin geri kabul yükümlülüklerini yerine getirmesi ve bu alanda üye ülkeler ile iyi düzeyde işbirliği sağlaması.
Kriter 67	<i>Kriter karşılanmıştır.</i>	
Kriter 68	<i>Kriter karşılanmamıştır.</i>	(*) Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması'nın yürürlüğe girmiş olmasına rağmen 3 yıl içerisinde başlayacak olması sebebiyle, herhangi bir değerlendirmede bulunulmamıştır.
Kriter 69	<i>Kriterin bir bölümü karşılanmıştır.</i>	(*) Başbakanlık Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kapasitesinin artırılması ve ilgili personel ve birimlere gerekli ve düzenli eğitimlerin verilmesi.
Kriter 70	<i>Kriter karşılanmamıştır.</i>	(*) Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması'nın yürürlüğe girmiş olmasına rağmen 3 yıl içerisinde başlayacak olması sebebiyle, herhangi bir değerlendirmede bulunulmamıştır.
Kriter 71	<i>Kriter karşılanmamıştır.</i>	(*) Geri kabul edilecek kişilere ilişkin veri koruma sistemi yasal mevzuatının AB standartlarına uyumlu şekilde hazırlanması ve uygulanması.
Kriter 72	<i>Kriter karşılanmamıştır.</i>	(*) Türkiye-AB Geri Kabul Anlaşması'nın yürürlüğe girmiş olmasına rağmen 3 yıl içerisinde başlayacak olması sebebiyle, herhangi bir değerlendirmede bulunulmamıştır.

İSTATİSTİKLER

TÜRKİYE VE DÜNYA GENELİNDE C TİPİ SCHENGEN VİZESİ RET ORANLARI (YÜZDE)

	C TİPİ VİZE RET ORANLARI (TÜRKİYE)	C TİPİ VİZE RET ORANLARI (DÜNYA GENEL)
2010	6,73	5,79
2011	5,04	5,5
2012	4,51	4,77
2013	4,7	4,8

SCHENGEN ALANI'NA GİRİŞ İZİNİ VERİLMEYEN TÜRK VATANDAŞLARININ SAYISI

2011	1.889
2012	1.763
2013	1.715

ÜYE ÜLKE TOPRAKLARINA YASADIŞI YOLLARLA GİRİŞ YAPAN TÜRK VATANDAŞLARININ SAYISI

2011	700
2012	416
2013	317

ÜYE ÜLKE TOPRAKLARINDA YASADIŞI YOLLARLA İKAMET EDEN TÜRK VATANDAŞLARININ SAYISI

2011	7.803
2012	7.220
2013	6.744

TÜRKİYE'DEN ÜYE ÜLKELERE YAPILAN SİĞINMA BAŞVURULARININ SAYISI

2008	7.115
2009	7.030
2010	6.360
2011	6.505
2012	6.210
2013	5.625

ÜYE ÜLKELER TARAFINDAN, GERİ KABUL KAPSAMINDA TÜRKİYE'YE İADE EDİLEN SİĞINMACI SAYISI

2011	2.643 (1.866 Türk vatandaşı)
2012	2.161 (1.666 Türk vatandaşı)
2013	1.777 (1.445 Türk vatandaşı)

YUNANİSTAN TARAFINDAN, GERİ KABUL KAPSAMINDA TÜRKİYE'YE İADE EDİLMESİ TALEP EDİLEN SİĞINMACI SAYISI

2011	18.758
2012	20.464
2013	3.413

GERİ KABUL KAPSAMINDA, YUNANİSTAN TARAFINDAN TÜRKİYE'YE İADE EDİLMESİ TALEP EDİLEN SİĞINMACILARI TÜRKİYE'NİN RET ORANI

2011	17.206 (yüzde 91)
2012	19.641 (yüzde 96)
2013	3.079 (yüzde 90)

TÜRKİYE ÜZERİNDEN AB ÜYE ÜLKELERİNE GİRİŞ YAPAN YASADIŞI GÖÇMEN SAYISI

2011	56.201
------	--------

2012	36.307
2013	24.262

TÜRKİYE ÜZERİNDEN AB ÜYE ÜLKELERİNE GİRİŞ YAPARKEN SAHTE SEYAHAT BELGELERİ İLE YAKALANMIŞ YASADIŞI GÖÇMEN SAYISI

2011	629
2012	927
2013	1.693